

דף קמז.

עין משפט א.

ח"מ סימן רנג סעיף ה

ה ד. אמרו לשכיב מרע נכסיך למי, ואמר להם כמדומה לי שיש לי בן, או אמר כמדומה לי שאשתי מעוברת ועכשיו שאין לי בן ושאשתי אינה מעוברת נכסי לפלוני, ואח"כ נודע שיש לו בן או שאשתו מעוברת אין מתנתו מתנה¹, ואפי' מת הבן² או הפילה אשתו אח"כ.

דף קמז:

עין משפט א.

ח"מ סימן סו סעיף כג

כג ל. המוכר שטר חוב לחבירו כדינו וחזר ומחלו^א מחול, מיהו אין הלוקח^ב מחוייב להחזיר ללוה שטרו, ויש חולקין שחייב להחזירו.^ג ואפי' התנה עמו שלא יוכל למחול לאו כלום, ואם מחלו מחול, ותקנת

ג. מברייתא ב"ב קמ"ו.

ס. כיון שבשעה שנתנה לו היתה המתנה בטעות, שהרי גילה דעתו שאם יש לו בן או שאשתו מעוברת לא היה נותנה לאחרים, וכיון שלא חלה מעיקרא יותר לא חלה גם כשימות הבן או אשתו הפילה. סמ"ע ס"ק י"א.

ע. מימרא דשמואל בכתובות פ"ו, ואפי' יש נאמנות בשטר, ואפי' לא הגיע זמנו להפרע ואפי' פוסל כל העדים שיעידו על המחילה. והטעם כתבו הפוסקים משום דקנין שטרות מדרבנן ולא אלים הקנין כל כך, ולפי הפוסקים הסוברים דמכירת שטרות מן התורה מ"מ אינו יכול למכור רק שיעבוד נכסים, ושיעבוד הגוף של הלוה נשאר אצל המלוה, וכיון שהמלוה מחל שיעבוד הגוף שיעבוד נכסים ממילא נפקע.

וכתב הש"ך דאפי' אם ראובן יש לו שטר על שמעון ומכרו ללוי, ולוי חייב ג"כ לשמעון מ"מ ראובן יכול למחול ודלא כתשובת הרא"ש נתיבות ס"ק ס'.

פ. והש"ך כתב דמחוייב הוא להחזיר השטר ואפי' לדעת הרמ"א אם הלוה רוצה ליתן לו דמי שווי הנייר חייב להחזירו, שגופו של השטר של הלוה הוא.

צ. דאין המלוה יכול להתנות לבטל זכותו של לווה ואפי' סילק עצמו מכח החוב ההוא לגמרי, וריקן כל כוחו בשטר לקונה, אפי' הכי מחלו מחול.

ואפי' כתב לו תחילה דפוסל כל העדים שיעידו על המחילה ג"כ יכול למחול, ש"ך ס"ק ע"ט. והביא עוד מהרמב"ם פ"ו הלכות מכירה הלכה י"ג דאפי' הקנה לו השטר אגב קרקע יכול למחול.

מקבל או קונה שטר חוב זה, שיפייס הלוח שיעשה לו **ק** שטר אחר על שמו, או יקבל הלוח עליו בקנין או בהודאה בפני עדים שזקפו עליו במלוה לקונה, או למקבלו במתנה, ושוב לא יוכל למחול המלוה.

בג לא. אפי' היורש של מוכר השטר **ר** יכול למחול ללוח, ומיהו אינו יכול למחול לעצמו כדי להפסיד ללוקח, כיצד? ראובן הלוח לבנו בשטר והבן מכרו לשמעון, ומת ראובן לא יאמר הבן הואיל ואני היורש לאבי אוכל למחול לעצמי, ואין לי לשלם דבר גם מדינא דגרמי, שהרי לא כוונתי להזיק ללוקח אלא לפטור את עצמי, אלא בכה"ג **ש** פורע כל החוב ללוקח. **ה** ויש חולקים דאפי' לעצמו יכול למחול.

עין משפט ב. חו"מ פעיף פו פעיף כז

כו לו. נתן השטר במתנת שכיב מרע ומת, **א** אין היורש יכול למחול חוב השטר.

ק. אין הכוונה שיחליף שטרו דא"כ יפסיד הזמן, אלא שיכתוב לו שאם ימחול המוכר לו מ"מ הוא חייב לשלם לו. וא"כ אם לא ימחול יגבה מזמן השטר הראשון, ואם הוא ימחול יגבה מזמן השני שכתב והתחייב לו הלוח, נתיבות ס"ק ס"ב.

ר. ואם היורש קטן ומחל, כתב המהרי"ק דהוי מחילה בטעות. הביאו הסמ"ע וכתב עליו הש"ך בס"ק פ' ששם איירי בסבור שהלוח פרע, וזה גם בגדול אבל בידע שלא פרע ומחל גם של קטן הוי מחילה, כמבואר בדברי התוס' ושאר פוסקים דקטן שהגיע לעונת פעוטות מחילתו מחילה בסי' רל"ה. ע"ש.

ש. הגם שבמחל שטר חוב אחרי שמכרו מחול, מ"מ צריך לשלם ללוקח כל החוב וכמו שפסק המחבר בסעיף ל"ב, קמ"ל כאן שלא נאמר כיון שהוא יורש מטעם שלא בא להזיק יהיה פטור לשלם ללוקח קמ"ל דאינו יכול למחול לעצמו, סמ"ע ס"ק נ"ט.

ת. שם בתוס' דף י"ט סוף ע"א וכתב הש"ך דגם לי"א דיכול למחול מ"מ צריך לשלם ללוקח אף שנתכוון רק לטובתו ולא להזיקו. נתיבות ס"ק ס"ה.

ואשה היושבת תחת בעלה כשמוחלת שטר אינה משלמת רק אחרי שנתגרשה, וקטן שמחל פטור מלשלם גם כשיגדל, כ"כ הש"ך.

ועיין בביאורים שהעיר דמ"מ לדעת הש"ך בס"ק כ"ט מחוייב לשלם כשיגדיל הכסף שקיבל ולא מכסף עצמו.

א. מימרא דרב נחמן בתרא קמ"ז ע"ב. דאלמוה רבנן למתנת שכיב מרע שלא תיטרף דעתו עליו, כשידע שלא תתקיים צואתו. אבל השכיב מרע עצמו ודאי שיכול למחול סמ"ע ס"ק ס"ח.

ח"מ סימן רנג פעיף ב

כב. שכיב מרע שאמר הלואתי או פקדוני שביד פלוני תנו אותם לפלוני דבריו קיימים, ואין צריך במעמד שלושתן², וכן אם אמר שטר חוב שיש לי על פלוני תנו אותו לפלוני זכה במה שיש בשטר³ וכאילו כתב ומסר אע"פ שלא משך השטר. ואין היורש יכול למחול שטר שניתן במתנת שכיב מרע⁷, ומה שזכה המקבל בשטר חוב הוא שהשכיב מרע נתן כל נכסיו ולא שייר כלום ואם שייר הוי מתנת שכיב מרע במקצת שצריכה קנין ויפוי כוחו, או כשהוא מצווה מחמת מיתה.

* וי"א ששכיב מרע שמקנה הלואה שביד אחר רק בהלואה שיש לו ביד ישראל אבל לא ביד גוי⁸ ואפי' יש לו משכון או שטר עליה יש להסתפק אם יכול להקנות וכן נראה להורות.

ח"מ סימן רנג פעיף כא **עין משפט ד.**

כא כג. שכיב מרע שאמר יגור פלוני בבית זה, או יאכל פלוני פירות דקל זה לא אמר כלום¹, שלא הקנה לו גוף הדבר והוי כדיבור שאינו

- ב. מב"ב קמ"ז ע"ב, וקמ"ח ע"א.
- ג. שם קנ"א ע"א מעובדא דאימיה דרב עמרם חסידא, והוא שאמר תנו לפלוני וכל שיעבודיה דאית ביה, ואז אמרינן הוי כאילו כתב בשטר כן ומסר לידו. כ"כ המבי"ט ח"א סי' י"ח. בשם מהר"י בי רב. אבל מסתימת דברי הרמב"ם והשו"ע אין צורך לומר וכל שיעבודיה. ש"ך ס"ק כ"ט.
- ד. והטעם שלא תיטרף דעתו של השכיב מרע. סמ"ע ס"ק מ"ד. ועוד שמקבל מתנת השכיב מרע הוא כיוורש ואין היורש יכול למחול חלק של יורש חבירו שם בסמ"ע בשם העיר שושן.
- ה. כיון שלא סמכה דעת הנותן שיפרע לו העכו"ם לאו למתנה גמורה התכוון. סמ"ע ס"ק מ"ה. ואם הקנה לו גוף המשכון מהני. ש"ך ס"ק ל"א.
- ו. מב"ב קמ"ז ע"ב, ורמב"ם פ"י מזכיה הלכה ט"ו וכתב ה"ה שם שהם דברי רבו וטעם נכון הוא. ולפ"ז במכר בית לראובן ולא כתב לו מתהום ארעא ועד רום רקיעא שאין האויר נקנה ללוקח שהדין שמוריש אויר זה ליורשיו, אך אינו יכול לתת אותו במתנת שכיב מרע כי אין בו ממש ואינו נקנה למקבל המתנה. וכ"כ הב"י בשם הר"ן.
- ואם המקבל כבר דר באותו בית ואמר השכיב מרע שידור בו עשרים שנה דעת המהרשד"ם בח"מ סי' שכ"ג דמהני והרש"ך בח"א סי' קע"ו חולק עליו.

 את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477
 email: minchat.aaa@gmail.com

נקנה ז', אבל אם אמר לו תנו בית לפלוני כדי שיגור בו או תנו דקל זה לפלוני כדי שיאכל פירותיו קנה שהרי הקנה לו הגוף לפירות.

ז. ומה שלא הקילו בשכיב מרע לעשותו כאילו אמר שנותן הבית לדירה ודקל לפירותיו כמו שהקילו בשטר חוב כאילו כתב ומסר, כתב ה"ה בפ"י מזכיה הלכה ב', דדירה בלא בית לאו כלום משא"כ בשטר שמוסר לו אף שלא הקנה לו השיעבוד שבו בכתיבה ומסירה מהני. סמ"ע ס"ק מ"ו.